

Se Norges Kunstnerdal gjennom 50 år

Etter stiftelsen av Lions Club Asker 14. februar 1958 var det viktig å finne gode aktiviteter for klubben. Forskjellige inntektsbringende dugnader ble forsøkt, men klubben var ikke riktig tilfreds – ønsket var å finne frem til en aktivitet som kunne gi Asker-befolkningen noe av varig verdi. En kulturskapende aktivitet. Utstillingens far, Rolf Reiler, fortalte til Budstikka ved 10 års jubileet:

«Jeg tror det var i 1961 tanken om en kunstutstilling grep meg. Jeg kjente mange bildende kunstnere i Asker. Gjennom mitt virke som lege fra 1940-årene fikk jeg kontakt med mange av dem. La meg nevne noen: tegneren og maleren Ridley Borchgrevink, grafikeren Arent Christensen, Marianne og Tore Hamsun, Karl Mydske Berger, Kristian Kildal m.fl. Jeg hadde tro på ideen, men da jeg la mitt forslag frem i klubben var det ikke mange som trodde på at det lot seg realisere. Men til tross for litt motbør, ble jeg mer og mer klar over at en årlig kunstutstilling, der vi kunne samle kunstnere som før og nå hadde bodd og virket i Asker, kunne la seg realisere. En årlig høstutstilling med formål å gjøre Asker-befolkningen kjent med skapende kunst fra fortid og nåtid, å legge grunnstenen for et kultursenter i Asker.»

Drømmen ble til virkelighet i desember 1963, da den første utstillingen «Se Norges Kunstnerdal» åpnet på Hotell Bellevue. Navnet har sin egen historie:

En forsommerdag, 1. juni 1851, fikk Askerbøringene høre Aabel-sangen «Se Norges blomsterdal» fremført fra gravhaugene ved Asker kirke for aller første gang i landet. Den gang var det Norges første sangerfest som gjestet dette historiske stedet i hjertet av Asker. Ikke langt unna, i Hvalstaddalen, begynte noen år senere kunstnere av alle slag å samle seg i kretsen rundt Tilla og Otto Valstad. På folkemunne fikk snart dalen oppnavnet *Kunstnerdalen*. Nils Johan Rud sa de forløsende ord om navnevalg da han omskrev Aabel-sangen til *Se Norges Kunstnerdal*, og tegnere, malere og grafikere i Asker kunne med høyt hevet hode samles for første gang under den fanen på Bellevue 5. desember 1963.

Det var viktig å skape en høstutstilling med høyt kunstnerisk nivå, så kun profesjonelle kunstnere slapp til. Vårt eget medlem Herman Bendixen var selv kunstner, og han ble krumtappen som sørget for kunstnerisk kvalitet i utstillingen. Frem til sin død i 1977 var han kunstnerisk leder for utstillingen og samtidig den samlende kraften rundt kunstlivet i Asker.

En så stor satsning som dette var, måtte virke samlende på medlemmene i LC Asker. Det måtte løftes i fellesskap, og fra første stund var medlemmenes bedre halvdel med i gjennomføringen og satte sitt preg på arrangementet.

Hotell Bellevue

Billedkunstnerne i Asker rundt forrige århundreskifte og fremover ble en naturlig basis for den første utstillingen. Det er nok å nevne Harriet Backer, Bernhard Folkestad, Anne Grimdalen, Fritz Thaulow, Otto Valstad og Gustav Wenzel. Men de var mange flere, og de dannet et bakteppe for de aktive kunstnerne i 1963 med en kavalkade av god, gammel Asker-kunst innlånt fra mange velvillige. I alt 36 kunstnere var med på den første utstillingen, og blant dem var også Omar Andréen, Odd Børretzen, Hans Normann Dahl, Tore Hamsun og Victor Sparre.

Allerede første året var det kunstbasar med gevinster gitt av kunstnerne som deltok. Et gjennomgangslodd kostet kr 2,50, enkeltlodd 50 øre. Trekning ble foretatt av lensmann Bruun på avslutningskvelden under stor publikumstilstrømming. Året etter ble prisen doblet, og loddsalget har siden den gang vært den viktigste inntektskilden for utstillingen. Dette har gjennom 50 år hatt stor betydning for at LC Asker har kunnet drive sitt veldedige arbeid i Asker.

Ikke bare var dette første gang Askers befolkning fikk anledning til å se og kjøpe billedkunst på denne måten i egen hjembygd, utstillingen ble en så stor suksess at mange andre Lions-klubber etter hvert tok etter og laget sine «Lions-utstillinger» rundt om.

1964 ble første året med spesialutstilling av én kunstner, og *Andreas Singdahlsen* (1855–1947) ble valgt. Separatutstillingen omfattet 30 Asker-motiver, de aller fleste utlånt fra gode askerhjem. Karl Nilsen, lokalhistorikeren som var ildsjelen bak separatutstillingene 1964–1968 av eldre kunst, presenterte Singdahlsen over to sider i katalogen. Dette satte en standard, og katalogene har hvert år supplert folks kunnskap om kulturlivet i bygda. Separatutstillingene ble en suksess, og hvert år t.o.m. 1981 ble en askerkunstner presentert på denne måten. *Gustav Wenzel* ble den neste. Se liste over separatutstillere i appendix bak.

En annen viktig nyskaping kom dette året: Kunstnerstipendet. Etter idé fra Bjørn Storberget ble det bestemt å gi et stipend til en ung,

Katalogen for 1965 med separatutstilling av Gustav Wenzel.

Fra utstillingen på Bellevue i 1965. Fra v. Forfatterne Agnar Mykle og Axel Jensen, malerinnen Jane Mykle. Bak: Utstillingsformann Rolf Reiler. Foto: Jon Stenseng

i Asker og var den drivende kraften bak bl.a. den profesjonelt drevne Asker Malerskole, som senere har utviklet seg til Fabrikken Asker Kunstfagskole. Lions-stipendet, som fra starten var på 3000 kroner, er blitt øket ved passende anledninger og er nå på 10 000 kroner. Stipendtildelingen har i alle år vært høydepunktet under utstillingsåpningen.

Lions Club Nesbru ble stiftet i 1965. LC Asker var fadderklubb og inviterte den nye klubben til å være medarrangør av Se Norges Kunstnerdal. Dette skulle bli et velfungerende kompaniskap i en lang periode frem til LC Asker igjen ble alene om arrangementet i 1987.

Venskaben

Fra 1970 har gamle Venskaben huset Se Norges Kunstnerdal. Da utstillingen ble flyttet hit, i sentrum av Asker, følte vi at vi var kommet «hjem», og den årvisse høstutstillingen på Venskaben har godt roffeste nå. Her passerte straks besøkstallet 1000 for første gang, senere er det ytterligere doblet.

Folk i bygda kom og handlet kunst, smått om senn ble reproduksjoner tatt ned fra stueveggene og erstattet med originalkunst fra Venskaben. Se Norges Kunstnerdal befestet seg i folks bevissthet, vokste seg større og begynte å få ringvirkninger, bl.a. som inspirasjon til etableringen av Asker Kunstforening i 1970, en forening som lever i beste velgående i dag.

I 1971 kom det beskjed fra Skaugum om at kronprinsesse Sonja gjerne ville se utstillingen. Herman Bendixen og Tore Hamsun viste kyndig rundt, og etterpå kunne kronprinsessen fornøyd forlate Venskaben med to bilder under armen.

lovene kunstner med bosted eller atelier i Asker. 25-årige Guttorm Guttormsgaard ble første stipendmottaker; han ble senere en av landets mest fremtredende kunstnere. Se liste over stipendmottakere i appendix.

De første årene ble stipendet utdelt med støtte fra kommunen, inntil et eget kommunalt kunstnerstipend kom i 1973. Den første som fikk det, var Herman Bendixen. Et selvfølgelig valg; han hadde i mange år vært i sentrum blant kunstnerne

Venskaben, innviet i 1905, har vært Høstutstillingens «hjem» siden 1970. Foran står «Asker-piken», LC Askers gave til bygda, som ble avduket i 1974. Foto: Svein Becken 2002

Foran 10 års-jubileet for utstillingen kastet Karl Nilsen frem ideen om å forære Asker kommune en skulptur; den skulle være et tegn på takknemlighet overfor de kvinnene i Asker Venskabelige Forening som hadde bygget Venskaben og gitt huset til kommunen. Klubben kontaktet billedhuggeren Reiulf Renberg, som fikk oppdraget og skapte Asker-piken. I 1973 ble skulpturen satt opp foran Venskaben, og året etter ble den, på granittsokkel fra Heggedal, offisielt avduket og overrakt Asker kommune.

Som det viktige samlingspunktet for kunstnere i Asker Se Norges Kunstnerdal var, ble den også en stimulans til dannelsen av Asker Bildende Kunstnere (ABK), da et stort antall av de mange kunstnerne i Asker etablerte sin egen forening i 1974. Bondi-maleren Herman Bendixen var primus motor også her, og han ble foreningens første formann. Siden den gang har ABK vært medarrangør av utstillingen. Foreningen overtok fra 1977 det kunstneriske ansvaret for arrangementet, noe de holder en trygg hånd om, og søker stadig å heve kvaliteten der det er mulig.

Gjennom hele 1970-tallet og frem til og med 1981 ble en Asker-kunstner fremhevet som hovedutstillere. I 1981 var det minneutstilling for *Ridley Borchgrevink* etter hans død tidligere det året. Gjennom de siste årene var vi blitt vant til å se køer foran døren før åpning, men dette året så vi ikke enden på køene da dørene ble åpnet første dagen. Kjøpelystne askerbøringers stormet salgsbordet og sørget for rekorder såvel for kunstsalg som for besøkstall. Det var vanskelig å peke ut verdige hovedutstillere etter en slik suksess, og i perioden 1982–1986 var det ikke separatutstillinger.

Utviklingen gjennom 1970-årene hadde vært så stor, at i 1983 kunne lens-

mannen ikke lenger godta at vi holdt kunstbasar slik vi hadde gjort i 20 år. Gevinstverdien var blitt for stor, og vi ble tvunget til å søke om formell tillatelse til å arrangere lotteri underlagt Lotteriloven. Et luksusproblem, men en stor verdi da lotteriet stadig ble viktigere som inntektskilde, og vi fikk anledning til å selge flere lodd enn vi maktet tidligere.

Den drivende kraften bak utstillingen det siste tiåret, Bjørn Storberget, trakk seg tilbake i 1984, og etterfølgeren ble undertegnede. Storberget hadde selv tatt ansvaret for det meste av forberedelser til utstillingen hvert år, og det var på tide å tenke nytt. Løsningen ble en organisasjonsplan med klare ansvarsområder og delegering av arbeidet, på den måten ble flere av medlemmene direkte involvert i forberedelsene. I hovedtrekkene drives utstillingen etter samme mønster i dag, ved 50 års-jubileet.

Ved 25 års-jubileet i 1987 inviterte vi for første gang en gjesteutstiller til Se Norges Kunstnerdal. Hensikten var å gi nye impulser til utstillingen, og naturligvis å skaffe et trekkplaster. Valget falt på *Kaare Espolin Johnson*, en kjent kunstner med tilknytning til Asker i unge år, som burde kunne gi den ønskede effekt. Sluttresultatet etter utstillingen viste at forventningene ble infridd. I anledning jubileet ville klubben igjen gi en kunstnerisk gave av varig verdi til kommunen, og Asker-kunstneren *Sigmund Lystrup* ble gitt i oppdrag å lage et materialbilde til utsmykning av eldresenteret på Erteløkka. Bildet ble overrakt

i forbindelse med jubileumsutstillingen i 1987, og viser i Lystrups typiske formspråk to askekaller, vertikalt midt i bildet symboliseres bygdas næringsvirksomhet, det hele gjennomskjæres horisontalt av våre tre hovedveier, og i bakgrunnen bølger kornåkrene. Bildet henger nå i Seniorsenterets kantine i kulturhuset.

Jubileumsgaven til eldresenteret på Erteløkka i 1987, «En hyldest til askekallene» av Sigmund Lystrup.

Dette året ble LC Asker igjen alene om å arrangere høstutstillingen Se Norges Kunstnerdal.

Margit og *Arvid Geving* hadde i alle år drevet Venskaben for kommunen, Arvid som alltid forekommende vaktmester og Margit med ansvar for kjøkkenet og kafédriften. De hadde vært vårt hyggelige vertskap i nesten 20 år da de ga seg i 1989, og vi selv tok over kafédriften. Dette ga oss en ny inntektskilde og muligheten til å sette vårt eget preg på serveringen til våre gjester.

Fra 1987 hadde vi gjesteutstillere til inspirasjon hvert år frem til 1995, da

ABK rundet 20 år og i den anledning fikk disponere all plassen til en utvidet kollektivutstilling for medlemmene. Etter dette har det alternerende vært gjesteutstillere og hovedutstillere fra ABKs egne rekker. Et unntak var det ved 30 års-jubileet i 1992, da vi presenterte en temautstilling, nemlig bokillustrasjoner.

Grafikeren *Jan Harr* var vår gjest i 1996, og hans utstilling var den første til å benytte nye utstillingsvegger og -belysning, som var årets nyanskaffelse. Høstutstillingen i Asker ble presentert flere hakk bedre ved denne forbedringen, og minneutstillingen for *Tore Hamsun* som ble vist i 1997 ble også en stor suksess.

Utstillingskatalogen er en viktig del av arrangementet. Foruten informasjon om utstillingen, søker vi alltid å presentere noe Asker-relatert og kulturelt stoff i katalogen. Den er både i omfang og opplag blitt stadig større med årene, fra 8 sider i sort i 1963 til 40 sider i farger i dag. Den har fulldistribuering i Asker og trykkes derfor i 20 000 eksemplarer. For å klare dette løftet er vi avhengig av tilstrekkelige annonseinntekter. Derfor satte vi bort annonsesalget i 1998, og siden 1999 har den da nystartede kvinneklubben Lions Club Røyryn hatt ansvaret for annonsesalget såvel som for distribusjon av katalogen i Asker. Etter Karl Nilsen det første året var det Bjørn Storberget som i 20 år var redaktør og primus motor i katalogarbeidet, de siste 29 årene er det undertegnede som har hatt den rollen.

Da det var oppstått en viss konkurranse om bruken av betegnelsen «Kunstnerdalen» i Norge, fikk vi i 2000 patentbeskyttelse av navnet «Se Norges Kunstnerdal» for vår utstilling i Asker.

Selv om utstillingen fortsatt er viktig som et samlende forum for Asker-kunstnere til tross for mange nye arenaer for kunst i bygda, er det ikke til å komme fra at økonomi blir stadig viktigere. Overskuddet fra arrangementet er den viktigste inntektskilden LC Asker har til sitt veldedige arbeid. Derfor laget vi i 2004 en sponsorordning, som styrket økonomien betraktelig. I 2004 endret vi dessuten noe på profilen, slik at utstillingen nå fremstår som *Høstutstillingen i Asker*.

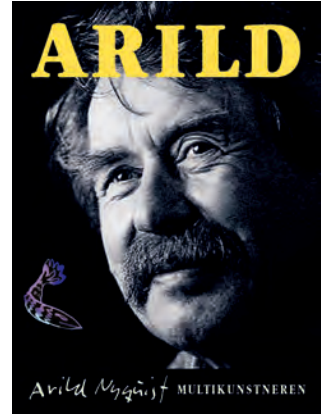
Et nytt grep ble gjort året etter. Åpningstiden, som nesten fra starten i 1963 hadde vært onsdag til søndag – 5 dager – ble utvidet til 9 dager for å få med to helger. Det ble en umiddelbar økonomisk suksess. 2005 ble for øvrig et svært

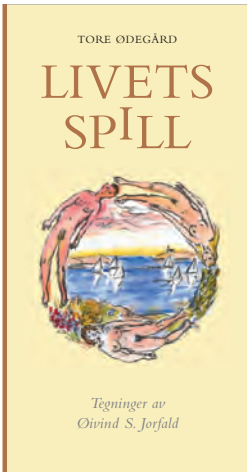
Fra minneutstillingen for Tore Hamsun i 1997.

vellykket år for utstillingen takket være et godt samarbeid med Anne-Kari Nyquist om minneutstillingen for *Arild Nyquist*, som døde i desember året før. Samarbeidet resulterte også i boken *Arild Nyquist – multikunstneren*, som bidro mye til et godt resultat. Både minneutstillingen og boken, som ble lansert på åpningsdagen, ble godt mottatt av publikum.

Fra 2005 har vi hatt hjelp fra kajakkgruppa i Asker Skiklubb til rydding og rigging av utstillingsveggene i Venskaben, et tungt arbeid under tidspress. Dette er en vinn-vinn situasjon for frivillig arbeid, idet kajakkgruppa får økonomisk tilskudd til å drive sitt arbeid for idrettsungdom, mens vi får den hjelpen vi trenger for å få Høstutstillingen på beina.

Multikunstneren Arild (2005).

Vårt medlem *Tore Ødegård* hadde i mange år beriket sine omgivelser med forfriskende små dikt. I 2011 ville klubben at et utvalg av diktene skulle komme mellom to permer, og besluttet å trykke diktsamlingen *Livets spill* med tegninger av *Øivind Jorfald*. Denne gjorde stor lykke da den kom til salgs på Høstutstillingen, og overskuddet fra boksalget ble omsatt til traktoren «Tore», som nå gjør nyttig arbeid for NaKuHel ved Semsvannet. Tore, som gikk bort like før diktsamlingen ble trykt, ville satt stor pris på denne anvendelsen av overskuddet.

Høstutstillingen «Se Norges Kunstnerdal» er et stort arrangement for en liten klubb. Den sveiser medlemmene godt sammen, og den skaper et miljø blant medlemmene i LC Asker og ABK, som er givende for alle som deltar.

Man føler at man er med på noe som er viktig: formidling av lokal kunst i en hyggelig atmosfære – og samtidig skaffer til veie midler til sosiale formål i Asker og andre steder. Les mer på side 36 om hva midlene som er skaffet til veie gjennom Høstutstillingen i Asker har vært benyttet til her i bygda gjennom årene.

Det er mange som yter mye for å få det hele til, og vi er spesielt takknemlige for innsatsen jentene i LC Røyryn gjør med annonsesalg og distribusjon av katalogen. Vi må også takke kunstnerne i ABK, som ikke bare er medarrangører og sørger for kunstnerisk kvalitet, men som også hjelper til med den praktiske gjennomføringen.

Uten støtten vi har fra annonsører og sponsorer ville det vært vanskelig å

skape overskudd og entusiasme nok til å lage en god utstilling år etter år, så publikum kan komme til dette pustehullet i vårt ellers moderne Asker. Høstutstillingen i Asker er den første, og fortsatt den største, møteplassen mellom kunstnere og publikum her i bygda.

Med støtte fra våre gode samarbeidspartnere og et interessert publikum regner vi i LC Asker med at vi skal sørge for severdige Høstutstillinger i Asker i mange år fremover.

Svein Becken

Appendix

Separatutstillere

1964	Andreas Singdahlsen	1990	Finn Christensen og Lise Nicolaysen
1965	Gustav Wenzel	1991	Marie-José Horverak og Eva Langaas
1966	Bernhard Folkestad	1992	Tema: bokillustrasjoner
1967	Kristofer Sinding-Larsen	1993	Knut Steen
1968	Lagertha Munthe og Helga Ring Reusch	1994	Gro Fraas
1969	Arent Christensen	1995	Ingen
1970	Ridley Borchgrevink	1996	Jan Harr
1971	Tore Hamsun	1997	Tore Hamsun (minneutst.)
1972	Herman Bendixen	1998	Dang van Ty
1973	Borhild Rud	1999	Åke Berg
1974	Magnhild Melien og Egil Egebakken	2000	Willibald Storn
1975	Omar Andréen	2001	Anne Kathrine Stangeland
1976	Karl Mydske Berger	2002	Bjørn Ransve
1977	Herman Bendixen (minneutst.)	2003	Ruth Roland
1978	Kristian Kildal	2004	Siri Blakstad
1979	Kåre Valen	2005	Arild Nyquist (minneutst.)
1980	Hans Normann Dahl	2006	Liv Heier
1981	Ridley Borchgrevink (minneutst.)	2007	Hans Normann Dahl (70 år)
1982–1986	Ingen	2008	Sigrun Gunnarsdóttir
1987	Kåre Espolin Johnson	2009	Bjørg Thorhallsdóttir
1988	Oscar Reynert Olsen	2010	Tor Olav Foss
1989	Olav Mosebekk	2011	Øivind S. Jorfald
		2012	Franco Costa

Se Norges Kunstnerdal stipend

1964 Guttorm Guttormsgaard
1965 Kristian Kildal
1966 Reiulf Rendal og
Hans Normann Dahl
1967 Arent Christensen og
Omar Andréen
1968 Marianne Hamsun og
Victor Sparre
1969 Roald Olsson og
Karl Mydske Berger
1970 Ridley Borchgrevink og
Herman Bendixen
1971 Tore Hamsun og Jane Mykle
1972 Borghild Rud og
Egil A. Egebakken
1973 Magnhild Melien og
Sigmund Lystrup
1974 Ole Yttreberg
1975 Janna Stubban
1976 Trygve Orderud
1977 Molle Cecilie Major
1978 Asker kunstforening
1979 Hanne Borchgrevink
1980 Borghild Bredeli
1981 Henry Kittelsen
1982 Karen Ingeborg Bye
1983 Svein Tore Kleppan
1984 Aud Isaksen
1985 Milda Graham
1986 Zena Støp
1987 Gudveig Berger Walthinsen
1988 Irena Wojnicz
1989 Solveig Aalberg
1990 Øivind S. Jorfald

1991 Anne Kathrine Stangeland
1992 Anne Kierulf
1993 Mona Lærum
1994 Kåre Valen
1995 Rolf Starup
1996 Christian Montarou
1997 Clazien Bergsmark
1998 Irena Wojnicz
1999 Tine Blix
2000 Elin Drougge
2001 Knut Thorstensen
2002 Ruth Roland
2003 Kevin Parratt
2004 Morten Langhoff
2005 Pernille Rosfjord
2006 Erna Størkson
2007 Lars Torjussøn
2008 Riri Green
2009 Marianne Hadler
2010 Morten W. Reigstad
2011 Kjell Hommerstad

Formenn for utstillingskomiteen

1963–1965 Rolf Reiler
1966–1968 Karl Nilsen
1969–1979 Rolf Reiler
1980–1983 Bjørn Storberget
1984–1986 Svein Becken
1987–1990 Jon Rud og
Harald Dybwad Holmboe
1991–1992 Tore Ødegård
1993–1995 Knut Sætre
1996–2003 Peter E. Paaske
2004–2007 Jan F. Wilborn
2008–2012 Jan Solberg